

ПСИХІЧНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.М. Русіна, Р.А. Нікоряк

Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці

Ключові слова:

розповсюдженість, підлітки, соціальна депривація.

Клінічна та експериментальна патологія Т.18, №2 (68). С.62-66.

DOI:10.24061/1727-4338.XVIII.2.68.2019.238

E-mail: Rusina.S@i.ua

Мета роботи - вивчити поширеність психічних розладів серед підліткового населення буковинського регіону із урахуванням ролі та значення вікових факторів та соціальної депривації.

Матеріал і методи. Дослідити психічну дезадаптацію серед 585 підлітків Чернівецької області внаслідок дії соціальної депривації.

Засоби, що будуть застосовуватися: скринінг-тест (СТ), госпітальна шкала HADS, клініко-психопатологічний - метод клінічного інтерв'ю (МКІ), експериментально-психологічний, статистичний методи.

Результати. Оскільки істинних даних про розповсюдженість психічних розладів внаслідок депривації серед підлітків України немає, намагалися провести суцільні і повторні дослідження за допомогою МКІ. Дослідженнями встановлено, що діти підліткового віку, залишаючись без належної опіки, коли батьківська увага має особливо важливе значення для становлення особистості, є найбільш емоційно вразливі.

Висновки. Таким чином, як засвідчують проведені дослідження, підлітки значно болючіше, ніж діти молодшого віку, переживають розлуку з батьками, тобто є найменш витривалі до психоемоційних навантажень.

Ключевые слова:

распространение, подростки, социальная депривация.

Клиническая и экспериментальная патология Т.18, №2 (68). С.62-66.

ПСИХИЧЕСКАЯ ДЕЗАДАПТАЦИЯ СРЕДИ ПОДРОСТКОВ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

С.Н. Русина, Р.А. Никоряк

Цель работы - изучить распространение психических расстройств среди подросткового населения буковинского региона с учетом роли и значения возрастных факторов и социальной депривации.

Материал и методы. изучить психическую дезадаптацию среди 585 подростков Черновицкой области вследствие действия социальной депривации.

Средства, которые будут использоваться: скрининг-тест (СТ), госпитальная шкала HADS, клинико-психопатологический - метод клинического интервью (МКИ), экспериментально-психологический, статистический методы.

Результаты. Поскольку истинных данных про распространение психических расстройств вследствие депривации среди подростков Украины нет, проводили массовые и повторные исследования с помощью МКИ. Исследованиями установлено, что дети подросткового возраста, оставаясь без необходимой опеки, когда родительское внимание имеет особенно важное значение для становления личности, есть наиболее эмоционально ранимыми.

Выводы. Как свидетельствуют проведенные исследования, подростки более болезненно, чем дети младшего возраста, переживают расставание с родителями.

Key words:

the prevalence, teenagers, social deprivation.

Clinical and experimental pathology. Vol.18, №2 (68). P.62-66.

MENTAL DISADAPTATION AMONG TEENAGERS OF THE CHERNIVTSI REGION

S.M. Rusina, R.A. Nikoriak

Objective. To explore the prevalence of mental disorders among teenagers of the Chernivtsi region taking into account the role and value of the age factors and social deprivation.

Material and methods. To study mental disadaptation among 585 teenagers in the Chernivtsi region as a result of social stress.

The means, which were used: screening-test (ST), hospital scale HADS, clinical-psychopathological method of clinical interview (MCI), experimental-psychological, statistic methods.

Results. As we haven't the true data about the prevalence of mental disorders because of deprivation among the teenagers in Ukraine, we conducted the mass and repeated examinations by the method of clinical interview. It has been established that teenagers, without proper care, when the parental care has the particular significance in the formation of personality, are the most emotionally vulnerable.

Conclusions. Thus, the carried out investigations have shown that teenagers more painfully than the younger children, experience parting with their parents.

Вступ

В останні роки виникла тенденція до зростання психічних розладів серед підлітків і схильність до їх несприятливого, затяжного перебігу. небезпека цих порушень нерідко призводить до соціальної дезадаптації, коли людина повністю втрачає можливість адекватного пристосування до умов соціального середовища. Почастішали випадки формування ранніх форм дезадаптивної поведінки, які набули загрозливого характеру і мають високу соціальну значимість, що і є актуальною проблемою суспільства в цілому [1].

За даними українських авторів, захворюваність підлітків психічними розладами за період з 1991 по 2000 рік збільшилася в Україні більше ніж на 52%. Таким чином, низький рівень психічного здоров'я молоді обмежує їх можливості в повноцінній соціалізації [4].

Усе це визначає актуальність і перспективність досліджень, спрямованих на з'ясування етіологічних чинників і факторів ризику, клініко-психологічних особливостей психічних розладів з метою ранньої діагностики та розробки патогенетично-обґрунтованих шляхів профілактики і лікування вказаної патології серед підлітків з метою запобігання деструктуризації і десоціалізації суспільства [2, 3].

На сьогоднішній день психічна дезадаптація підлітків у суспільстві займає одне з провідних місць. Психічні розлади невротичного рівня та поведінкові порушення з наявністю шкідливих звичок серед визначеного контингенту перетворилися на масове явище і, відповідно, у соціальну проблему нашої держави. За даними органів влади Чернівецької області, в 2004 р. у 8 % учнів батьки працювали за кордоном, а в 2008 р. - уже в 11 %, п'ята частина з яких залишилися без обох батьків. В області зафіксовані райони, де частка підлітків трудових мігрантів сягала 28 %. В Україні виросло перше покоління дітей заробітчани. За свідченням місцевої влади, понад половина підлітків проживали в умовах відсутності одного чи обох батьків понад 3 роки, 47 % з них проживають з одним із батьків, 43 % - з бабусею і (або) дідусями, близько 4 % - з братами та сестрами. Разом з тим 5 % дітей мігрантів проживають з іншими, більш далекими

ми родичами, 0,5 % - у знайомих або сусідів, 0,2 % дітей проживають самі. Саме з останньою групою, у першу чергу, пов'язана проблема бездоглядності дітей та підлітків унаслідок трудової міграції батьків. З числа проблемних сімей із дітьми, що потрапили у поле зору соціальних служб (у всеукраїнській базі даних нараховується близько 180 тис. таких сімей), 12 % становлять сім'ї, де хтось із дорослих виїхав на роботу за кордон. Ситуація, коли сім'ю залишає мати, є особливо складною [5].

Мета роботи

Вивчити поширеність психічних розладів серед підліткового населення буковинського регіону із урахуванням ролі та значення вікових факторів та соціальної депривації.

Матеріал і методи дослідження

Дослідити психічну дезадаптацію серед 585 підлітків Чернівецької області внаслідок дії соціальної депривації.

Засоби, що будуть застосовуватися: скринінг-тест (СТ), госпітальна шкала HADS, клініко-психопатологічний - метод клінічного інтерв'ю (МКІ),

Результати та їх обговорення

Внаслідок дослідження серед осіб віком від 15 до 18 років з Чернівецької області і міста Чернівці встановлено, що серед 585 підлітків найбільша кількість досліджень проводилася серед контингенту Чернівецької області (рис.1).

Різниця вірогідна порівняно з показниками у осіб Чернівецької області ($P < 0,001$)

У результаті проведеного дослідження встановлено, що серед 585 підлітків - 57% становили особи, які страждали від розлуки з емоційно значущою в їх житті людиною; 54% досліджуваних нездатні пережити самотність; 30% становили особи, які водночас страждали від розлуки і нездатні переносити самотність, що створює умови психологічного дискомфорту і є поштовхом до виникнення психічної дезадаптації в рамках депривації (рис.2).

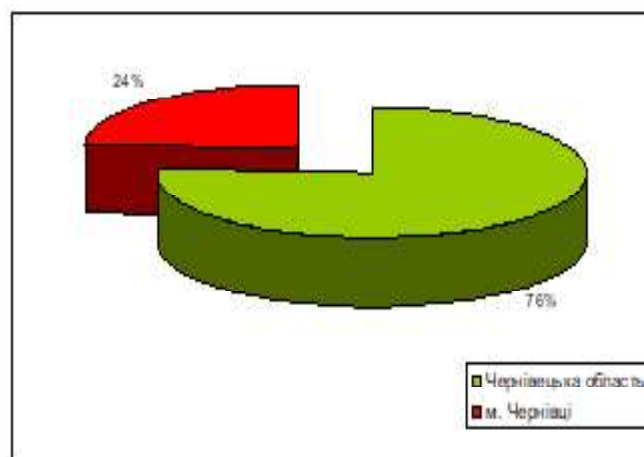

Рисунок 1. Розподіл досліджуваних у відносних величинах від загальної кількості обстежених

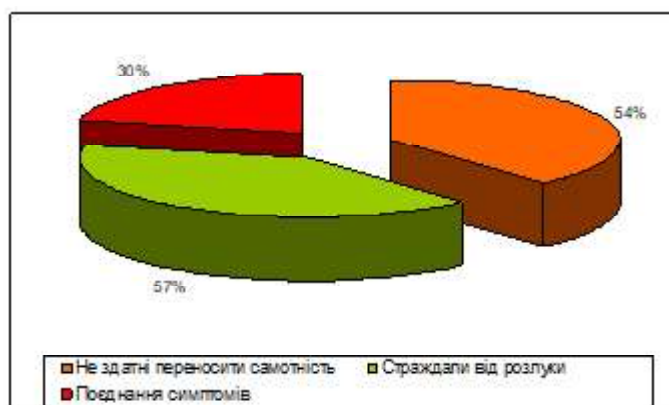

Рисунок 2. Розподіл осіб, які страждали від розлуки, нездатних переносити самотність і в поєднанні симптомів у відносних величинах

Серед досліджених виявлено 165 підлітків без явних ознак психічних та поведінкових порушень, однак більш схильних до їх формування за умови погіршення несприятливих життєвих обставин внаслідок тривалого негативного деприваційного впливу. Натомість у 420 осіб виявлено психічні та поведінкові розлади, які становили основну групу досліджуваних (рис. 3).

Розрахунки проводилися від кількості виявлених осіб до кількості обстежених. Однак найбільша кількість осіб, які страждали від розлуки з емоційно-значущою для підлітка людиною, була у Чернівецькій області, що видно з таблиці 1.

Серед досліджуваних, які неспроможні пережити самотність, переважали підлітки з міста Чернівці зі знач-

Рисунок 3. Розповсюдженість страждань від розлуки серед підліткового контингенту (у відносних величинах) до кількості обстежених в області та місті

Таблиця 1
Розподіл осіб, які страждають від розлуки з емоційно-значущою особою (по області та місту) від загальної їх кількості обстежених (%±m)

№	Область і місто	Загальна кількість n = 585	Страждання від розлуки n = 335	%±m	P
1	Чернівці	143	89	15,21±1,48	P<0,001
2	Чернівецька обл.	442	246	42,05±2,04	P<0,001

но меншими відсотковими величинами (рис.4).

Особи, які не здатні пережити самотність, розподілилися відповідно до їх загальної кількості (314) відповідним чином, що видно з таблиці 2.

Індивідуальний світ підлітка, його емоційне сприйняття людей і обставин досліджували з урахуванням мікросоціуму - колективу (школи, навчального закладу), в якому підліток набував свого першого суспільного досвіду. У цьому контексті важливим є факт психологічного дискомфорту, який бажано вчасно виявити, спробувати гармонізувати життя підлітка з метою запобігання психічній дезадаптації. Найбільша кількість осіб, з припиненням специфічного зв'язку між підлітком та його соціальним середовищем, виявлена в Чернівецькій

області порівняно з містом Чернівці (рис.5).

Розподіл від більшого до меншого, а особи з психічною дезадаптацією розподілились таким чином, що видно з таблиці 3.

Дослідженнями встановлено, що в останні роки в Україні, зокрема в її західному регіоні, виникли соціально-стресові розлади, зумовлені впливом зміни соціальних умов життя, що позначалося на виникненні деприваційних порушень як психіатричної проблеми підліткового віку. Конфлікт між соціальними умовами життєдіяльності підлітка і рівнем його вікового психічного і особистісного розвитку провокував психічну дезадаптацію з можливістю виникнення чи наявності психічних та поведінкових розладів. Психічно дезадапто-

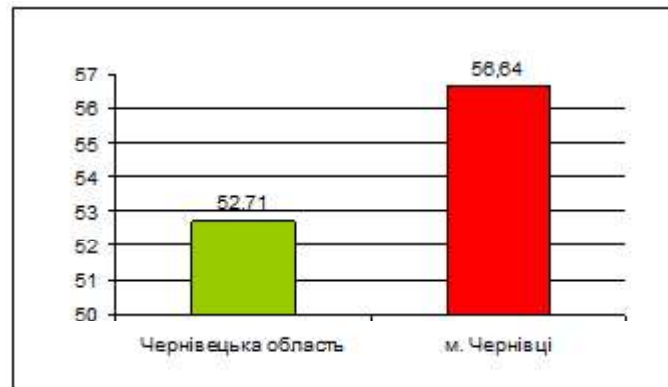

Рисунок 4. Розповсюдженість неспроможності пережити самотність серед підліткового контингенту у відносних величинах до кількості обстежених в місті і області

Таблиця 2

Розподіл осіб, які не здатні переносити самотність (по області та місту) від загальної їх кількості не здатних переносити самотність (%±m)

№	Область і місто	Загальна кількість n = 585	Не здатні переносити самотність n = 314	%±m	P
1	Чернівці	143	81	25,80±2,47	P<0,001
2	Чернівецька обл.	442	233	74,20±2,47	P<0,001

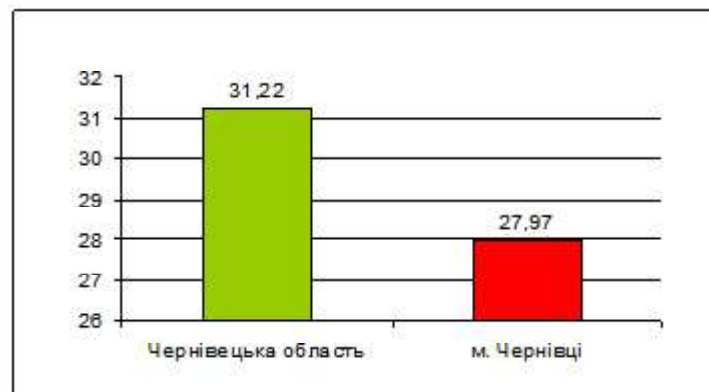

Рисунок 5. Розповсюдженість психічної дезадаптації серед підліткового контингенту (до кількості обстежених в місті і області)

вані підлітки виявлялися внаслідок невідповідності особистих моральних, етичних, естетичних, духовних та інтелектуальних потреб до потреб соціального оточення з наявністю психічних розладів.

Таким чином, без належної опіки залишаються передусім діти підліткового віку, коли батьківська увага має особливо важливе значення для становлення особистості. Як засвідчують проведені дослідження, підлітки значно болючіше, ніж діти молодшого віку, переживають розлуку з батьками.

Перспективи подальших досліджень

Поширеність психічної дезадаптації серед різних вікових категорій, особливо підліткового населення Буковинського регіону, спонукає до подальшого дослідження психічного здоров'я підростаючого покоління українців.

Список літератури

1. Решетников ММ. Психическая травма. Санкт-Петербург: Восточно-Европейский Институт Психоанализа; 2006. 322 с.
Клінічна та експериментальна патологія. 2019. Т.18, №2 (68)

2. Бакіров ВС, редактор. Якість життя населення пострадянських країн у соціологічному вимірі. Харків; 2008. 216 с.

3. Гусевская КС. Качество жизни населения: понятие, показатели и современное состояние [Интернет]. Чита; 2010 [цитировано 2019 Апр 21]. 22 с. Доступно: <https://docplayer.ru/210632-Kursovaya-rabota-po-discipline-makroekonomika-na-temu-kachestvo-zhizni-naseleniya-ponyatie-pokazateli-i-sovremennoe-sostoyanie.html>

4. Пінчук ІЯ, Бабова КД, Гоженко АІ, редактори. Стрес і людина: медико-психологічна допомога при стресових розладах. Методичний посібник. Київ: Видавничий дім "Калита"; 2014. 92 с.

5. Калачова ІВ. Соціальні індикатори рівня життя населення. Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України; 2013. 221 с.

References

1. Reshetnikov MM. Psikhicheskaya travma [Mental injury]. Sankt-Peterburg: Vostochno-Evropeyskiy Institut Psikhooanaliza; 2006. 322 p. (in Russian).

2. Bakirov VS, redaktor. Yakist zhyttia naselennia post-radianskykh krain u sotsiologichnomu vymiri [Quality of life of the population of the post-Soviet countries in the sociological dimension]. Kharkiv; 2008. 216 p. (in Ukrainian).

3. Gusevskaya KS. Kachestvo zhizni naseleniya: ponyatie,

pokazateli i sovremennoe sostoyanie [The quality of life of the population: the concept, indicators and the current state] [Internet]. Chita; 2010 [tsitirovano 2019 Apr 21]. 22 p. Dostupno: <https://docplayer.ru/210632-Kursovaya-rabota-po-discipline-makroekonomika-na-temu-kachestvo-zhizni-naseleniya-ponyatie-pokazateli-i-sovremennoe-sostoyanie.html> (in Russian).

4. Pinchuk IYa, Babova KD, Hozhenko AI, redaktery. Stres i

liudyna: medyko-psykholohichna dopomoha pry stresovykh rozladakh [Stress and man: medical and psychological help in stress disorders]. Metodychnyi posibnyk. Kiev: Vydavnychiy dim "Kalyta"; 2014. 92 p. (in Ukrainian).

5. Kalachova IV. Sotsial'ni indykatory rinvia zhyttia naselennia. Statystychnyi zbirnyk [Social indicators of living standards. Statistical Collection]. Kiev: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy; 2013. 221 p. (in Ukrainian).

Відомості про авторів:

Русіна С.М. - к.мед. н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. Савенка С.М. Вищого державного навчального закладу України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці

Нікоряк Р.А. - аспірант кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології "Національна медична академія післядипломної освіти імені Шупика П.Л."

Сведения об авторах:

Русина С.Н. - к. мед. н., доцент кафедры нервных болезней, психиатрии и медицинской психологии им. Савенка С.Н. - Высшего государственного учебного заведения "Буковинский государственный медицинский университет", г. Черновцы

Никоряк Р.А. - аспирант кафедры психиатрии, психотерапии и медицинской психологии "Национальная медицинская академия последилоного образования имени Шупика П.Л."

Information about authors:

Rusina S.M. - Candidate of Medical Sciences, docent Department of neurology, psychiatry and medical psychology Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University", Chernivtsi

Nikoriak R.A. - postgraduate student of the department of psychiatry, psychotherapy and medical psychology "National Medical Academy of Postgraduate Education named after Shupyk P.L."

Стаття надійшла до редакції 2.03.2019

Рецензент – проф. А.С. Борисюк

© С.М. Русіна, Р.А. Нікоряк, 2019
